

**CONSIDERAȚII
PRIVIND RETRAGEREA NATO DIN AFGANISTAN**

**CONSIDERATIONS
ON NATO'S WITHDRAWAL FROM AFGHANISTAN**

General-maior (r) prof. univ. dr. Visarion NEAGOE*

Retragerea forțelor NATO până în anul 2014 constituie una dintre prioritățile Alianței, reconfirmată cu ocazia summitului de la Chicago din perioada 20-21 mai 2012. Astfel, se impune o reconfigurare a misiunii pentru a permite, simultan, transferul responsabilităților privind securitatea către forțele naționale afgane și retragerea contingentelor și echipamentelor din cadrul Forței Internaționale pentru Asistență de Securitate (ISAF). Procesul este unul deosebit de complex, fiind supus unor provocări semnificative, având în vedere atât necesitatea ca NATO să convingă comunitatea internațională că misiunea se încheie cu succes, cât și anvergura operațiilor de repatriere a echipamentelor militare. NATO va continua să asigure asistență Afganistanului și după anul 2014, principalele direcții în care se va acționa vizând instruirea și consilierea forțelor de securitate, precum și finanțarea programelor necesare construirii capacităților esențiale ale acestora, neexistând incertitudini asupra acestei abordări. România participă cu forțe încă din anul 2003, la acest moment fiind dislocate forțe care însumează peste 1800 de militari, aparținând atât Ministerului Apărării Naționale, cât și Ministerului Administrației și Internelor. Militarii români vor continua misiunea din Afganistan și în 2012 și, începând cu a doua parte a anului 2013, în conformitate cu programul de transfer al responsabilităților de securitate către forțele afgane se va trece, eventual, la o diminuare a participării.

Cuvinte cheie: Afganistan; NATO; România; retragerea forțelor.

Withdrawal of NATO forces by 2014 is one of the priorities of the Alliance reaffirmed at the summit of Chicago 20-21 May 2012. This requires a reconfiguration of the mission to allow simultaneous transfer of responsibilities to the Afghan national security forces and the withdrawal of forces and equipment within the International Security Assistance Force (ISAF). The process is very complex, being subject to significant challenges, given the need for NATO to convince the international community that the mission is successful and the scale repatriation operations of military equipment. NATO will continue to assist Afghanistan after 2014, the main directions in which they will operate being training of the security forces and funding programs for the construction of their core capabilities, without the uncertainties of this approach. Romania has been deployed military forces

* e-mail: visarionneagoe@yahoo.com; tel.: 0722 380 068

since 2003, currently being deployed over 1800 troops belonging to the Ministry of National Defense and Ministry of Interior. Romanians will continue military mission in Afghanistan in 2012 and from the second half of 2013 will move eventually to a decrease in participation in accordance with transfer program of security responsibilities to Afghan forces.

Keywords: Afghanistan; NATO; Romania; withdrawal of forces.

Summitul NATO de la Lisabona din anul 2010 reafirma Misiunea Internațională de Asistență pentru Securitate (ISAF) din Afganistan ca prioritate esențială a Alianței, declarația fiind în spiritul deciziilor adoptate de către membrii organizației în întâlnirile anterioare de la București și Strasbourg/Kehl. Totodată, avându-se în vedere progresele realizate în Afganistan, membrii Alianței au decis în mod formal trecerea misiunii la o nouă fază, cea a transferului gradual al responsabilităților privind securitatea de la forțele NATO către forțele afgane, stabilind reperele temporale de referință ale procesului, adică anul 2011, ca moment de începere a transferului în provinciile și districtele deja stabilizate, respectiv anul 2014 în care forțele de securitate afgane să își exercite atribuțiile și autoritatea la nivel național¹. Astfel, membrii NATO au realizat premisele încheierii misiunii ISAF în configurația specifică momentului în care puteau fi desfășurate acțiuni militare specifice luptei armate, urmând ca, după anul 2014, NATO să își reconfigureze sprijinul acordat Afganistanului.

NATO și strategia de ieșire din Afganistan

Optimismul aliaților și al președintelui afgan Karzai privind strategia pentru Afganistan nu a fost împărtășit de către toți actorii internaționali. Cel puțin țările din Asia Centrală (Kazahstan, Kirgizstan, Tadjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan) priveau decizia NATO cu îngrijorare și într-un mod mult mai pragmatic, fiind conștiente că echilibrul regional se datora în principal prezenței forțelor Alianței în Afganistan². În mod evident, această percepție se menține și la acest moment, poate chiar într-o manieră amplificată, atât datorită faptului că Afganistanul este văzut ca un potențial element de instabilitate regională, abilitatea autorităților afgane de a guverna eficient fiind privită cu suspiciune, cât și datorită pierderii avantajelor economice directe generate de prezența unor elemente ale sistemului logistic integrat pe teritoriile acestor țări pentru a asigura fluxurile de aprovizionare a forțelor NATO.

Sub auspiciile deciziilor adoptate la summitul din 2010, ISAF și-a intensificat acțiunile militare specifice de sprijin a forțelor de securitate afgane, atât a celor aparținând Armatei Naționale, cât și a celor care constituie poliția afgană, rezultatul principal fiind concretizat în capacitatea acestora de a planifica și desfășura operații militare complexe, chiar și în cele

¹ Lisbon Summit Declaration Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Lisbon, 2010, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm

² Beyond Afghanistan. The New ISAF Strategy: Implications for Central Asia, Stiftung Wissenschaft Und Politik Comments 2010/C 10, April 2010, http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2010C10_smz_ks.pdf

mai dificile zone controlate de către insurgenți. În acest context, în data de 22 martie 2011, președintele Karzai, în urma consultării cu reprezentanții ISAF, anunță începerea procesului de tranziție către autoritățile afgane a responsabilităților administrative, de dezvoltare și de securitate³, nominalizând primele 7 districte sau provincii în care să se deruleze activitățile specifice pe o perioadă estimată la 6 luni: provincia Bamiyan, orașul Herat, provincia Kabul (cu excepția districtului Surobi), districtul Lashkar Gah (Helmand), districtul Mazar-e-Sharif (Balkh), și Mehtar Lam (Laghman). Cu această ocazie, într-o manieră oratorică naționalistă, dar fără a fi agresivă față de occident, președintele afgan și-a exprimat încrederea și determinarea ca tranziția să se finalizeze până la sfârșitul anului 2014, dorința acestuia fiind ca „Afganistanul să nu mai fie niciodată dependent de forțe străine”.⁴

Mai mult de atât, într-un scurt bilanț al misiunii ISAF realizat la sfârșitul lunii aprilie a acestui an, locțiitorul comandantului ISAF, generalul locotenent Adrian J. Bradshaw, afirma despre forțele NATO din Afganistan că „ne găsim într-o fază importantă a campaniei în care, odată cu amplificarea procesului de predare a responsabilităților către forțele afgane, constatăm că insurgenții sunt sub presiune, au pierdut inițiativa și sperăm ca această stare să fie menținută pe parcursul sfârșitului acestei primăveri, la vară și mai departe spre o eventuală tranziție completă a operațiilor combatante către Forțele Naționale de Securitate Afgane la sfârșitul anului 2014”⁵, confirmând practic abilitatea autorităților afgane de a face față independent provocărilor și, implicit, germeii succesului strategiei aliate privind dezagajarea în termenii planificați a forțelor din Afganistan.

Având în vedere cel puțin premisele menționate anterior, subiectul de pe agenda summitului NATO de la Chicago (20-21 mai 2012) referitor la Afganistan urma să se concentreze nu asupra *momentului retragerii*, ci mai degrabă asupra *modului* în care se vor retrage forțele și strategiei de sprijin a Afganistanului după 2014. Desfășurarea lucrărilor summitului aveau doar să confirme unanimitatea deciziei, liderii țărilor participante la operația din Afganistan, printr-o declarație făcută publică din data de 21 mai 2012, afirmând că „țara «nu va fi lăsată singură» după retragerea trupelor internaționale la sfârșitul anului 2014”⁶. Totodată, s-a agreat de comun acord ca, efectivele forțelor afgane să totalizeze maximum 352.000 de soldați și polițiști pentru a fi în măsură să își asume responsabilitatea securității pe întreg teritoriul la retragerea ISAF, la sfârșitul anului 2014, urmând ca, în funcție de situația concretă, efectivele să fie reduse treptat la 228.500 de oameni. Bugetul pentru susținerea acestor forțe a fost estimat la aproximativ 4,1 miliarde de dolari pe an care va fi asigurat de comunitatea internațională. În acest demers, S.U.A. au anunțat că sunt gata să contribuie cu 2,3 miliarde de dolari, restul de 1,8 miliarde de dolari urmând să fie asigurat de cele 49 de alte țări ale ISAF, de Japonia și țările din Golf, precum și de statul

³ http://www.afghanistan.gc.ca/canada-afghanistan/documents/r03_11/cont.aspx?lang=eng&view=d

⁴ <http://www.bbc.co.uk/news/world-south-asia-12815341>

⁵ Press briefing by the NATO Spokesperson and the Deputy Commander of the International Security Assistance Force in Afghanistan, http://www.nato.int/cps/en/SID-5F18C6FF-004301F3/natolive/opinions_86536.htm?selectedLocale=en

⁶ <http://www.agerpres.ro/media/index.php/international/item/123308.html>

afgan. Inițial, statul afgan va asigura 500 de milioane de dolari începând cu anul 2015, urmând ca bugetul alocat de către acesta sectorului de securitate să crească progresiv, astfel încât, nu mai târziu de anul 2024, să fie în măsură să îl susțină în totalitate.

NATO va continua să asigure asistență militară directă Afganistanului și după anul 2014, subiectul urmând să fie unul de referință pentru tehnicienii NATO. Principalele direcții în care se va acționa vor viza instruirea și consilierea forțelor de securitate, precum și asistență în derularea programelor necesare construirii capacităților esențiale ale acestora, neexistând incertitudini asupra acestei abordări.

Totodată, se va acționa cu prioritate pentru detalierea calendarului de retragere a forțelor de către națiunile contribuatoare cu forțe, respectarea acestuia fiind o problemă care stârnește unele controverse atât în rândul Alianței, cât și comunității internaționale în general, pe fondul deciziei Franței de a își redisloca contingentul din Afganistan.⁷ Referitor la această retragere prematură, generalul american John Allen, comandantul forțelor NATO din Afganistan (ISAF), a menționat că această retragere nu va aduce după sine „o deteriorare a securității” în regiunea Kapisa (est) aflată sub controlul francez⁸. Într-adevăr, operația NATO din Afganistan grevează semnificativ bugetele apărării țărilor participante în condițiile unei crize financiare puternice, alimentând masa scepticilor care susțin că retragerea forțelor din Afganistan nu se realizează în baza îndeplinirii stării finale dorite a operației ISAF, ci mai degrabă pe fondul unei dorințe de reducere a cheltuielilor militare. În această problemă, semnificativă este poziția Rusiei exprimată de către ministrul acesteia de externe, Serghei Lavrov, care a criticat calendarul Alianței, subliniind că „*planificarea nesigură a prezenței internaționale în Afganistan*” face obiectul „*întrebărilor*” în Rusia, dar și în alte „*țări din Asia Centrală, China și numeroase alte state*”⁹.

Indiscutabil, aspectul financiar este unul care contează și, alături de presiunile opiniei publice, va influența deciziile aliaților privind strategia de aducere a forțelor acasă. În fapt, unele măsuri preparatorii au fost deja adoptate de către națiunile care contribuie la misiunea ISAF. Spre exemplificare, Marea Britanie desfășoară acțiuni diplomatice pentru deschiderea unei rute alternative de afluire a tehnicii și materialelor prin Asia Centrală către Marea Baltică pe fondul deciziei Pakistanului de a închide calea de aprovizionare Karachi-Afganistan ca urmare a uciderii accidentale a 24 de militari pakistanezi de către forțele americane în noiembrie 2011, având în vedere că, după analiza specialiștilor militari britanici, afluirea echipamentelor ar trebui să înceapă în vara acestui an, durata întregului proces fiind estimată să dureze aproximativ 2 ani.

Retragerea trupelor britanice până la sfârșitul anului 2014 (al doilea mare contributor la forța NATO din Afganistan după Statele Unite, care au în teren aproximativ 100.000 de militari) va permite Marii Britanii să economisească 2,4 miliarde de lire (2,9 miliarde

⁷ Situația din Afganistan va domina Summitul NATO de la Chicago, 19 mai 2012, http://www.adevarul.ro/international/SUA-Chicago-summit-NATO-Afganistan-austeritate-Barack-Obama_0_703129838.html

⁸ <http://www.agerpres.ro/media/index.php/international/item/123049.html>

⁹ <http://www.mediafax.ro/externe/sergei-lavrov-a-criticat-calendarul-nato-de-retragere-din-afganistan-9546699>

de euro), o parte din economiile realizate (100 milioane de lire) urmând să fie alocată pentru ameliorarea condițiilor de cazare a familiilor soldaților, indemnizației ce se acordă apropiaților militarilor când aceștia sunt trimiși în teatre de operații¹⁰.

S.U.A. acționează, de asemenea, pentru încheierea unor acorduri de tranzitare a țărilor din Asia Centrală pentru a putea repatria echipamentele aflate în Afganistan estimate la 49.000 vehicule blindate și aproximativ 100.000 containere cu materiale în valoare de peste 49 de miliarde de dolari.¹¹ Totodată, pe timpul summitului, S.U.A. au reluat discuțiile cu oficialii pakistanezi pentru redeschiderea liniilor de comunicații ale NATO, fără a se ajunge la o soluție comună, pretențiile Pakistanului fiind apreciate ca exagerate, fapt ce poate duce la o creștere de 2,5 ori a costurilor necesare retragerii forțelor prin uzitarea rutei alternative. Acțiunile, în fond, sunt unele firești avându-se în vedere că retragerea celor 130.000 de militari NATO va reprezenta în principal o operație logistică de anvergură colosală și impune o planificare timpurie și o execuție pe faze pentru a nu afecta major dimensiunea operațională a misiunii ISAF.

În ceea ce privește România, participarea cu forțe la operația ISAF a fost autorizată de Parlament prin Hotărârea nr. 38 din 21 decembrie 2001¹², imediat ce misiunea a fost lansată prin rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 1386/2001, după îndepărtarea de la putere a regimului taliban. Inițial, misiunea a reprezentat o forță multinațională sub egidă ONU, limitată la asigurarea securității capitalei Kabul și a împrejurimilor sale, care începând cu anul 2003 a fost preluată de NATO urmărind în principal extinderea autorității guvernului afgan pe întreg teritoriul țării și instaurarea unui climat de securitate propice reconstrucției economice și a statului de drept.

La acest moment, România are dislocate forțe care însumează peste 1800 de militari aparținând atât Ministerului Apărării Naționale, cât și Ministerului Administrației și Internelor, majoritatea acestora fiind dislocați în provincia Zabol aflată în responsabilitatea Comandamentului Regional de Sud. Principala misiune a contingentului românesc urmărește asigurarea securității și libertății de manevră a 200 de kilometri din autostrada A1 care tranzitează provincia aflată în responsabilitatea acestuia, dar și asigurarea de consiliere și pregătire forțelor de securitate afgane, atât prin echipele de consiliere și legătură, cât și prin detașamentele speciale de instruire ale armatei naționale și forțelor ministerului de interne. Militarii români vor continua misiunea din Afganistan și în 2012 și începând cu a doua parte a anului 2013, în conformitate cu programul de transfer al responsabilităților de securitate către forțele afgane se va trece, eventual, la o diminuare a participării, a afirmat inițial președintele României la Bruxelles, într-o conferință de presă comună cu secretarul general al Alianței Nord-Atlantice, Anders Fogh Rasmussen¹³, idee

¹⁰ http://www.adevarul.ro/international/Marea_Britanie-Afganistan-NATO-ISAF-retragere-soldati-economie_0_667733670.html

¹¹ Britain begins preparations for Afghanistan withdrawal, <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/defence/9109508/Britain-begins-preparations-for-Afghanistan-withdrawal.html>

¹² <http://www.mae.ro/node/1586>

¹³ <http://www.rii.ro/art.shtml?lang=2&sec=1042&art=217442>

care a fost susținută și după summitul de la Chicago, nuanțând faptul că retragerea „poate începe chiar și mai devreme”, fiind „o chestiune de planificare a militarilor”¹⁴.

În opinia mea, România nu poate prezenta prea curând un plan concret de retragere a contingentului propriu fiind necesară o consultare cu aliații, în principal cu cel american care asigură forțelor românești o serie de capacități de luptă, dar și un important sprijin logistic. Armata română nu se află în fața unei probleme inedite, pentru că are deja experiența repatrierii forțelor naționale din teatrul de operații din Irak și poate gestiona în condiții foarte bune acest tip de acțiune militară, cu condiția să existe un sprijin politic ferm și necondiționat, care să includă inclusiv o resursă financiară adecvată.

Concluzii

În problema retragerii din Afganistan, apreciez că NATO va acționa ferm pentru respectarea cu strictețe a calendarului agreat cu partenerii afgani și își va redimensiona eforturile de sprijin al acestei națiuni după anul 2014, atât prin acțiuni directe care vor viza reconstrucția în ansamblu a statului afgan, cât și prin eforturi indirecte, diplomatice pentru a implica cât mai mulți actori regionali în eforturile de reconstrucție a Afganistanului de către comunitatea internațională.

În opinia mea, România va trebui să contribuie adecvat și la etapa post 2014, ideal fiind nu numai cu entități militare care să asiste forțele de securitate afgane, ci și cu experți în probleme specifice reconstrucției statului afgan (economie, diplomație, dezvoltare etc). Retragerea forțelor, în ansamblul lor, nu ar trebui să relaxeze cheltuielile României pentru apărare, având în vedere că armata a fost subfinanțată dramatic în ultimii ani. NATO urmează să promoveze măsuri practice ale conceptului de „Apărare inteligentă”, care va crea o multitudine de probleme specialiștilor militari români, nu pentru că nu sunt profesioniști, ci pentru că vor trebui să identifice soluții pentru a trece un sistem militar construit pentru conflicte de generația a III-a la unul care să facă față conflictelor de generația a IV-a. Adică, prozaic vorbind, să treacă de la arcul cu săgeți la racheta dirijată.

BIBLIOGRAFIE

Lisbon Summit Declaration Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Lisbon, 2010, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm

Beyond Afghanistan. The New ISAF Strategy: Implications for Central Asia, Stiftung Wissenschaft Und Politik Comments 2010/C 10, April 2010, http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2010C10_smz_ks.pdf

http://www.afghanistan.gc.ca/canadaafghanistan/documents/r03_11/cont.aspx?lang=eng&view=d

<http://www.bbc.co.uk/news/world-south-asia-12815341>

¹⁴ http://revistap.mapn.ro/revistap/201205/20120522/traian_agerpres.htm

Press briefing by the NATO Spokesperson and the Deputy Commander of the International Security Assistance Force in Afghanistan, http://www.nato.int/cps/en/SID-5F18C6FF-004301F3/natolive/opinions_86536.htm?selectedLocale=en

Situația din Afganistan va domina Summitul NATO de la Chicago, 19 mai 2012, http://www.adevarul.ro/international/SUA-Chicago-summit-NATO-Afganistan-austeritate-Barack_Obama_0_703129838.html

¹ <http://www.mediafax.ro/externe/serghei-lavrov-a-criticat-calendarul-nato-de-retragere-din-afganistan-9546699>

http://www.adevarul.ro/international/Marea_Britanie-Afganistan-NATO-ISAF-retragere-soldati-economie_0_667733670.html

Britain begins preparations for Afghanistan withdrawal,

<http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/defence/9109508/Britain-begins-preparations-for-Afghanistan-withdrawal.html>

<http://www.mae.ro/node/1586>

<http://www.rri.ro/art.shtml?lang=2&sec=1042&art=217442>

Situația din Afganistan va domina Summitul NATO de la Chicago, 19 mai 2012, http://www.adevarul.ro/international/SUA-Chicago-summit-NATO-Afganistan-austeritate-Barack_Obama_0_703129838.html

<http://www.mediafax.ro/externe/serghei-lavrov-a-criticat-calendarul-nato-de-retragere-din-afganistan-9546699>

http://www.adevarul.ro/international/Marea_Britanie-Afganistan-NATO-ISAF-retragere-soldati-economie_0_667733670.html

Britain begins preparations for Afghanistan withdrawal,

<http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/defence/9109508/Britain-begins-preparations-for-Afghanistan-withdrawal.html>

<http://www.mae.ro/node/1586>

<http://www.rri.ro/art.shtml?lang=2&sec=1042&art=217442>

